

Türkmenistanyň Prezidenti Serdar BERDIMUHAMEDOW: — BIZ DÜNYÄNIŇ ÄHLI ÝURLARY WE HALKLARY ÜÇIN AÇYKDYRYS!

YAS DIPLOMATYŇ SESI

METBUGAT — ELEKTRON GAZETI
ELECTRONIC NEWSPAPER

Esaslandyryjysy — Türkmenistanyň Daşary işler ministrliginiň Halkara gatnaşyklary instituty

THE VOICE OF YOUNG DIPLOMAT

Elektron gazet 2020-nji ýylyň 1-nji oktýabryndan bäri çykýar.

№30 (113) 2024-nji ýylyň 30-njy noýabry

Suşasý habarlar

HERDÄNIŇ MÖHÜM WAKALARY

25-nji noýabrda türkmen halkynyň Milli Lideri, Türkmenistanyň Halk Maslahatynyň Başlygy Gurbanguly Berdimuhamedow hem-de hormatly Prezidentimiz Serdar Berdimuhamedow Birleşen Arap Emirlikleriniň energetika we infrastruktura ministri Suheýl Al Mazruï hem-de senagat we öndebaryjy tehnologiýalar ministri, Abu-Dabiniň milli nebit kompaniýasynyň Baş direktory Soltan Ahmed Al-Jaber bilen duşuşy.

Dostlukly ýurduň wekilleri Türkmenistanda amatly maýa goýum ýagdaýynyň we bu ugurda deňişli hukuk binýadynyň döredilendigini bellediler hem-de özara bähbitli hyzmatdaşlygy mundan beýläk-de giňeltmäge taýýardyklaryny tassykladylar.

25-nji noýabrda hormatly Prezidentimiz Serdar Berdimuhamedow Amerikanyň Birleşen Ştatlarynyň Senatynyň Energetika we tebigy serişdeler boýunça komitetiniň agzasy, Montana ştatyndan senatory Stiw Deýnsi kabul etdi.

Döwlet Baştutanymyz ýurdumyzyň energiýa serişdelerini ihermegiň ugurlaryny diwersifikasiýalaşdyrmak strategiýasyny durmuşa geçirýändigini we bu meselede öndürjileriň, sarp edijileriň, üstaşyr geçirijileriň bähbitlerini nazara almak esasynda hyzmatdaşlygy ösdürmek ugrunda çykyş edýändigini belledi.

27-28-nji noýabrda paýtagtymyzdaky «Ýyldyz» myhmanhanasynda «ÝHHG-niň

çäginde parlament diplomatiýasy: dialog — abadan we asuda geljek üçin hyzmatdaşlygy ýola goýmagyň guraly» atly ikinji Aşgabat maslahaty geçirildi. Maslahat Türkmenistanyň Mejlisi hem-de Ýewropada Howpsuzlyk we Hyzmatdaşlyk Guramasynyň Parlament Assambleýasy tarapyndan bilelikde guraldy. Çäräniň esasy maksady sebitleýin dialogy pugtalandyrmakdan, geljek nesilleriň abadançylygynyň bähbidine howpsuzlygy, pugta parahatçylygy üpjün etmek üçin toplumlaýyn çemeleşmeleri öňe sürmekden hem-de ilerletmekden ybarat boldy.

27-nji noýabrda hormatly Prezidentimiz Serdar Berdimuhamedow Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasynyň Baş sekretary Asad Majid Hana YHG-nyň günü mynasybetli tüýs ýürekden gutlaglaryny we in gowy arzuwlaryny iberdi.

Döwlet Baştutanymyz mümkinçilikden peýdalanyp, jenap Asad Majid Hana berk jan saglyk, bagtyýarlyk hem-de abadançylyk arzuwlap, YHG-nyň Sekretariatynyň ähli işgärlerine bolsa mähirli gutlaglaryny, täze üstünlükleri gazanmak baradaky arzuwlaryny beýan etdi.

27-nji noýabrda hormatly Prezidentimiz Serdar Berdimuhamedow «Halkara ulag-üstaşyr geçelgeleri: özara arabaglanyşyk we ösüş — 2024» atly halkara foruma gatnaşmak üçin ýurdumyza sapar bilen gelen Birleşen Milletler Guramasynyň Baş sekretarynyň ýol howpsuzlygy boýunça Ýörite wekili Žan Todty kabul etdi.

Birleşen Milletler Guramasy we onuň ýöriteleşdirilen edaralary bilen işjeň hyzmatdaşlyk etmek Türkmenistanyň daşary syýasatynyň esasy ugurlarynyň biri bolup durýar. Şunuň bilen baglylykda, ýurdumyz bilen BMG-niň Ýol howpsuzlygy boýunça edarasynyň arasyndaky gatnaşyklaryň mundan beýläk-de ösdüriljekdigine ynam bildirildi.

27-nji noýabrda hormatly Prezidentimiz Serdar Berdimuhamedow «ÝHHG-niň çäginde parlament diplomatiýasy: dialog — abadan we asuda geljek üçin hyzmatdaşlygy ýola goýmagyň guraly» atly maslahata gatnaşmak üçin ýurdumyza sapar bilen gelen Ýewropada Howpsuzlyk we Hyzmatdaşlyk Guramasynyň Parlament Assambleýasynyň Başlygy hanym Pia Kaumany kabul etdi.

Söhbetdeşler häzirki wagtda parlamentara gatnaşyklaryň ýurtlaryň we halklaryň arasynda özara ynanyşmagy, düşünişmegi pugtalandyrmagyň möhüm gurallarynyň biri bolup çykyş edýändigini nygtadylar. Şunuň bilen baglylykda, Türkmenistan bilen ÝHHG-niň Parlament Assambleýasynyň arasyndaky döp bolan gatnaşyklaryň okgunly häsiýete eýedigini aýtdy.

«Yas diplomatyň sesi».

TÄZELIKLER HOBOCTI NEWS

BMG-niň ÖSÜŞI UTGAŞDYRMAK BOYUNÇA ÝEWROPA WE MERKEZI AZIÝA ÜÇIN MERKEZINIŇ BAŞLYGY HANYM GWI ÝOP SONUŇ GATNAŞMAGYNDY OKUW SAPAGY GEÇIRILDI

2024-nji ýylyň 28-nji noýabrynda Türkmenistanyň Daşary işler ministrliginiň Halkara gatnaşyklary institutynda Birleşen Milletler Guramasynyň Ösüş-i utgaşdyrmak boýunça Ýewropa we Merkezi Aziýa üçin merkeziniň başlygy hanym Gwi Ýop Son we Birleşen Milletler Guramasynyň Türkmenistandaky hemişelik utgaşdyryjysy Dmitriý Şlapa-

çenkonyň gatnaşmagynda okuw sapagy geçirildi.

Okuw sapagynyň dowamynda hanym Gwi Ýop Son ikitaraplaýyn hyzmatdaşlygyň mümkinçilikleri, Türkmenistanyň BMG boýunça alyp barýan işleri we dünýä ösüşine goşýan goşandy barada belläp geçdi. Bu okuw sapagy talyplar üçin täsirli boldy.

AN IMPRESSIVE CREATIVE MEETING

On November 28, 2024, a creative meeting dedicated to the year of "Fount of Wisdom Magtymguly Fragi" was organized by the Department of Theory and Practice of Journalism of the Institute of International Relations of the Ministry of Foreign Affairs of Turkmenistan. Yagmyr Gurbannazarov, a distinguished drama artist from the State Drama Theater named after Aman Gulmammedov in Arkadag city, who skillfully portrayed the poet in his youth

in the opera Magtymguly, participated in the event along with students and instructors of the institute.

During the meeting, Yagmyr Gurbannazarov shared fascinating tales about the character he played and memorable moments from the poet's life. The event's atmosphere was further enriched by the masterful recitation of Magtymguly Fragi's poems by the artist. The profound themes of the lyricist's works deeply resonated with and inspired the spiritual world of the students.

СОСТОЯЛСЯ БРИФИНГ НА ТЕМУ «ТУРКМЕНСКАЯ КУЛЬТУРА И ЛИТЕРАТУРНОЕ НАСЛЕДИЕ МАХТУМКУЛИ ФРАГИ»

27 ноября 2024 года в Институте международных отношений Министерства иностранных дел Туркменистана проведен брифинг на тему «Туркменская культура и литературное наследие Махтумкули Фраги».

Мероприятие было организовано кафедрой теории и практики журналистики института. В нем приняли участие профессора и преподаватели студенты факультета международной журналистики, представители средств массовой информации. Выступающие отметили важность литературного наследия великого мудреца и философа Махтумкули Фраги, его поэтических произведений в воспитании у молодежи чувств патриотизма, мужества и гуманности, а также работы, проводимой в освещении его творчества на страницах прессы.

Проведение таких мероприятий способствует всестороннему развитию будущих журналистов-международников, являющихся частью Национальной школы туркменской дипломатии, и их профессиональному росту.

«Yas diplomatyň sesi».

TÜRKMENISTANYŇ DIPLOMATIÝASYNYŇ MÖHÜM UGURLARY BOÝUNÇA OKUW MERKEZINIŇ ÄHMIÝETI

Hormatly Prezidentimiz XXI asyryň täze taryhy şertlerinde öndengörüjilikli syýasaty amala aşyrmak bilen, dünýäniň ýurtlarynyň özara sazlaşykly ösüşine ýardam edýän üstasýr ulag infrastrukturasy emele getirmäge gönükdirilen halkara başlangyçlary öňe sürýär hem-de şol başlangyçlaryň gaýragoýulmazdan durmuşa geçirilmegine uly ähmiýet berýär. Häzirki döwürde «Bitarap Türkmenistanyň daşary syýasat ugrunyň 2022 — 2028-nji ýyllar üçin Konsepsiyasynyň», şeýle-de «Türkmenistanyň Prezidentiniň ulag diplomatiýasyny ösdürmegiň 2022 — 2025-nji ýyllar üçin Maksatnamasynyň» esasy ugurlarynyň biri hem halkara guramalary bilen sebitde iri ulag-üstasýr taslamalary durmuşa geçirmek bilen baglanyşyklydyr.

2018-nji ýylyň dekabry aýynda Gahryman Arkadagymyzyň Karary bilen Türkmenistanyň Daşary işler ministrliginiň Halkara gatnaşyklary institutynyň düzüminde Türkmenistanyň diplomatiýasynyň möhüm ugurlary boýunça okuw merkeziniň açylmagy möhüm wakalaryň biri boldy. Şol okuw merkezleriň biri hem «Ulag diplomatiýasy» bolup durýar. Merkeziň esasy wezipesi Türkmenistanyň Prezidentiniň daşary syýasatynda ulag diplomatiýasy boýunça halkara hyzmatdaşlygyny alyp barmaga gönükdirilen başlangyçlaryny hem-de olaryň iş ýüzünde durmuşa geçirilişini çuňňur öwrenmek esasynda hünär öwreniş we hünär kämilleşdiriş maksatly okuwly guramak bolup durýar. Şu nukdaýnazardan, Türkmenistanyň diplomatiýasynyň möhüm ugurlary boýunça okuw merkeziniň çäklerinde amala aşyrylýan ylmy-barlag işleri we geçirilýän ýöriteleşdirilen okuwly bu möhüm wezipeleri çözmeklige gönükdirilýär.

Bu işleriň netijesinde ýörite tassyklanýan meýilnamalary esasynda okuw sapaklary guralýar, ylmy-seljeriş häsiýetli makalalar çap edilýär hem-de ýurdumyzyň köpçülikleýin habar beriş serişdelerinde merkeziň işi bilen baglanyşykly gepleşikler taýýarlanylýar. Tassyklanýan meýilnamalara laýyklykda, ýerli we daşary ýurtly bilermenleriň gatnaşmagynda fakultatiw okuw sapaklary üstünlikli geçirilýär hem-de olaryň netijeleri boýunça merkeziň diňleýjileri tarapyndan nutuklar, prezentasiýalar taýýarlanylýar. Ýeri gelende bellesek, 2023-nji ýylyň 1-nji maýynda, 2024-nji ýylyň 27-nji fewralynda Türkmenistanyň Daşary işler ministrliginiň Halkara gatnaşyklary institutynyň «Ulag diplomatiýasy» boýunça okuw merkezinde BMG-niň ýanyndaky Ulag diplomatiýasynyň Halkara merkeziniň ýerine ýetiriji

sekretary Igor Runowyň gatnaşmagynda «Merkezi Aziýa we Günorta Kawkaz ulag geçelgesiniň mümkinçilikleri» atly tema boýunça çykyş edendigini bellemek gerek.

Okuw merkeziniň çäklerinde dürli derejede bäsleşikler we ylmy-taslama işleri ýola goýuldy. Bular barada bellesek, 2023-nji ýylyň 25-nji noýabrynda Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň ýanyndaky Ulag we kommunikasiýalar agentligi tarapyndan ýurdumyzyň ýokary okuw mekdepleriniň talyplarynyň arasynda Bütindünýä durnuk-

Daşary işler ministrliginiň Halkara gatnaşyklary institutynyň mugallymlary we talyplary degişli orunlar boýunça Diplomalara mynasyp boldular.

2024-nji ýylyň sentýabr-dekabr aýlarynda BMG-niň ýanyndaky Ulag diplomatiýasynyň Halkara merkeziniň guramagynda «Üpjünçilik zynjyrynyň global durnuklylygy — 2024» (Global Sustainability Supply Chain Student Competition) atly halkara ýaryşa ilkinji gezek Türkmenistanyň Daşary işler ministrliginiň Halkara gatnaşyklary institutynyň talyplaryndan 2 topar gatnaşdy. Ikinji topar talyplary Amerikanyň Birleşen Ştatlarynyň Rod Island uniwersitetiniň (University of Rhode Island) talyplary bilen bilelikdäki toparda üstünlikli çykyş edip, ikinji tapgyryna gatnaşmaga hukuk gazandylar.

2024-nji ýylyň noýabr aýynyň 18–26-sy aralygynda «Bütindünýä durnukly ulag günü» mynasypbetli «Ulag diplomatiýasy» okuw merkezinde «Ulag hepdeligi — 2024» atly fakultatiw okuw sapaklary ýokary derejede geçirildi. Bu okuw sapaklaryny Türkmenistanyň Daşary işler ministrliginiň Halkara gatnaşyklary institutynyň haly-pa diplomatlary, Türkmenistanyň Senagatçylar we telekeçiler birleşmesiniň, «Türkmenistanyň ulag-logistika merkeziniň», «Türkmen Logistika» Assosiasiýasynyň tejribeli hünärmenleri alyp bardy. Okuw sapaklarynyň esasy maksady Türkmenistanyň daşary syýasatynyň ulag diplomatiýasyny ösdürmegiň esasy ugurlaryny has içgin öwrenmekden, bu ugurda talyplaryň bilimlerini artdyrmakdan, Türkmenistanyň başlangyjy bilen BMG-niň Baş Assambleýasynyň 79-njy sessiýasynda öňe sürülen teklipleriň hatarynda BMG-niň 2026 — 2035-nji ýyllar döwründe «Durnukly ulagyň onýyllygyny» durmuşa geçirmek üçin Hereketleriň meýilnamasynyň taslamasynyň işlenip düzülmeginden, Bütindünýä durnukly ulag gününe bagyşlanan halkara maslahatyň geçirilmeginden hem-de Durnukly ulagyň dostlary toparynyň ministrler derejesindäki nobatdaky duşuşygyny geçirmekden, şeýle-de Durnukly ulag arabaglanyşygynyň ählumumy atlasyny döretmeklik barada başlangyçlaryň syýasy we ykdysady ähmiýetini açyp görkezmekden ybarat boldy.

ly ulag günü mynasypbetli «breýn-ring» bäsleşigi geçirildi. Bäsleşikte Türkmenistanyň Daşary işler ministrliginiň Halkara gatnaşyklary institutynyň talyplary topary 1-nji derejeli Diploma mynasyp boldy.

2023-nji ýylyň 6-njy dekabrynda Türkmenistanyň Daşary işler ministrliginiň Halkara gatnaşyklary institutynyň guramagynda Azerbaýjan Respublikasynyň, Gazagystan Respublikasynyň, Gyrgyz Respublikasynyň, Özbegistan Respublikasynyň, Täjigistan Respublikasynyň, Türkiýäniň, Eýran Yslam Respublikasynyň we Hytaý Halk Respublikasynyň talyplarynyň arasynda «Beýik Ýüpek ýoluny dikeltmek strategiýasynda ulag-üstasýr geçelgeleriň mümkinçilikleri» atly ylmy işler boýunça halkara bäsleşigiň jemi jemlendi. Bäsleşigiň jemleri boýunça Türkmenistanyň

Perhat ÇARYÝEW,
Halkara ykdysady
gatnaşyklary
kafedrasynyň
uly mugallymy.

III TURKMEN-CHINESE SCIENTIFIC AND INNOVATION FORUM

On November 26, III Turkmen-Chinese Scientific and Innovation Forum, titled "Innovations, New Technologies, and Issues of Their Introduction into Production," commenced at the International Scientific and Technological Park of the Academy of Sciences of Turkmenistan. The event aimed to facilitate the exchange of valuable experiences and discuss the practical application of innovative solutions in key sectors of the national economy, while also strengthening the scientific and technical partnership between Turkmenistan and the People's Republic of China.

A representative Chinese delegation, led by Ms. Lin Xin, Deputy Minister of Science and Technology of the People's Republic of China, as well as heads and staff of research centers and university professors, arrived in Ashgabat to participate in the forum. Before the forum's official start, members of the Chinese delegation attended the second session of the Subcommittee on Scientific and Technical Cooperation under the Turkmen-Chinese Intergovernmental Cooperation Committee. During the session, participants summarized the outcomes of joint efforts and discussed prospects for further expanding productive collabora-

tion between relevant institutions of the two countries.

Both sides expressed satisfaction with the traditionally friendly and trusting nature of their interstate dialogue, which has significantly progressed in recent years, achieving the status of a strategic partnership. One key topic of discussion was the establishment of the Turkmen-Chinese Center for Scientific and Technical Cooperation at the International Scientific and Technological Park of the Academy of Sciences of Turkmenistan. This proposal was formalized through a Memorandum of Understanding signed between the International Scientific and Technological Park of the Academy of Sciences of Turkmenistan and the Hubei Province International Scientific and Technical Exchange Center of the People's Republic of China.

The forum explored both theoretical and practical aspects across various fields, reviewing ongoing research in Turkmenistan and China. Discussions centered on advancing competitive, eco-friendly, and cost-efficient high technologies, as well as integrating knowledge-based solutions into production processes. Opportunities for collaboration between Turkmen and Chinese scientists were identified, focusing

on future joint ventures aligned with national development priorities. Key areas included strengthening scientific and technological cooperation, personnel training, and mutual exchange of innovative advancements.

From ancient times, Turkmenistan's favorable geopolitical and geostrategic position between Europe and Asia, the East and West, has fostered intensive trade, economic, and humanitarian relations between the two nations. The traditions of mutual relations, established during the era of the Great Silk Road, which passed through present-day Turkmenistan and China, have continued to shape centuries-old fruitful ties that persist to this day.

Among the significant topics on the forum's agenda were modern agro-technologies, the comprehensive development of hydro-mineral raw materials and other natural resources, achievements in genetics and breeding, the application of innovative technologies in industrial production, addressing environmental issues, and exploring effective methods for preventing and treating various diseases.

A consensus emerged around the view that the construction of the first "smart" city in the country and the Central Asian

region, Arkadag, symbolizes monumental transformations of Turkmenistan's new historical era. This grand project, based on the latest information and communication technologies, was initiated by the National Leader of the Turkmen people, Chairman of the Halk Maslahaty of Turkmenistan Hero Arkadag, and is now being consistently continued under the leadership of the President Serdar Berdimuhamedov.

A series of bilateral meetings and round tables is planned, where promising areas and forms of cooperation between scientific institutions will be discussed. Topics include:

- Chemical Technologies and Innovative Technologies in the Processing of Natural Raw Materials;
- Nanotechnology, Development, and Production of New Materials;
- Biotechnology and Innovative Technologies in Agriculture;
- Seismology;
- Information and Telecommunication Systems, Computer Technologies;
- Energy-Saving Technologies and Alternative Energy Sources;
- Advanced Technologies in Medicine and Pharmacology;
- Humanitarian Sciences.

Shirin RAHMANBERDIYEVA,
the 1st year student of the
Faculty of International
Relations.

26-njy noýabrda wise-premyer, Türkmenistanyň daşary işler ministri Raşid Meredow Aşgabada iş sapary bilen gelen Halkara awtomobil ulaglary bileleşiginiň (IRU) Baş sekretary Umberto de Pretto bilen duşuşdy.

ÝHHM HAÝSY DÖWLETIŇ BAŞLANGYJY BILEN ÇAGYRYLDY WE OL NÄHILI MAKSADY YZARLADY?

Ýewropada howpsuzlyk we hyzmatdaşlyk boýunça maslahatyň (1994-nji ýyldan bäri — gurama) çagyrylmagynyň we onuň Jemleýji resminamasyna gol çekilmeginiň taryhy barada gür-rün edip, ozaly bilen, maslahatyň jemleýji döwrüniň 1975-nji ýylyň 30-njy iýuly — 1-nji awgusty aralygynda Helsinkide bolup geçendigi belläliň. Maslahat Ýewropa döwletleriniň ýolbaşçylarynyň soňky ençeme onýyllyklaryň dowamynda bolup geçen duşuşyklarynyň arasynda iň ulusy boldy. Oňa 35 ýurt, şol sanda ABŞ we Kanada hem gatnaşdy.

Seredýän meselämiz bilen baglylykda, XX asyryň 40-njy ýyllarynyň ikinji ýarymyndan başlap, SSSR-iň metbugatynda çap edilen materiallar barada gysgaça durup geçsek, olarda Ikinji jahan urşundan soň, SSSR-iň adam hukuklary, ýönekeý azatlyklar baradaky konwensiyalary, ylalaşyklara, BMG-niň Düzgünnamasyna gol çekendigi, ýöne Sowet Soýuzynyň öz içinde hiç hili adam hukugyny berjaý etmändigini, haçan-da, bu barada SSSR-e duýdurylanda, onuň: «Siziň özüňizde — ummanyň aňyrsynda garalaryň we indeýleriň hukuklary bozulýar, basylanýar» diýip, jogap berendigi barada aýdyldy.

Şol materiallarda Sowet Soýuzynyň 70-nji ýyllaryň ortalarynda birden adam hukuklary boýunça göreşijä öwrülendigi barada hem ýazyldy. Mysal üçin, sowet diplomaty we şol bir wagtyň özünde sowet ýolbaşçylarynyň ençemesiniň şahsy terjimeçisi bolup işlän Wiktor Mihaýlowiç Suhodrewiň tassyklamagyna görä, şol döwürde SSSR-de iň ýokary wezipeli döwlet ýolbaşçysy bolup işlän L.I.Brežnew Ýewropada howpsuzlyk we hyzmatdaşlyk boýunça maslahaty çagyrmak başlangyjy bilen çykyş edipdir, onuň Jemleýji resminamasyna gol çekmek isläpdir. Sowet ýolbaşçysy özüniň bu hereketlerini Günbatar Ýewropa bilen ABŞ-nyň arasynda pahna kakmak synanyşygy bilen baglylykda edipdir. Sowet Soýuzy Ýewropanyň özbaşyna, Amerikanyň bolsa ummanyň aňyrsynda aýratyn ýaşaýandygyny görkezmeçligi niýet edinipdir.

Şol bir wagtyň özünde, ençeme ýyllaryň dowamynda Amerikanyň Birleşen Ştatlarynyň Ýewropada howpsuzlyk we hyzmatdaşlyk meseleleri bilen bagly islendik maslahatyň çagyrylmagyny oňlaman gelendiklerini, sebäbi olaryň şeýle çäräniň geçirilmeginiň hiç kime hiç hili peýda getirmejekdigi baradaky ýörelgeden ugur alandyklaryny hem belläp geçeliň. Muňa seretmezden, Gündogaryň we Günbataryň arasynda Günbatar Berliniň hukuk ýagdaýy barada ylalaşyga gol çekilmegi, Sowet Soýuzynyň iki harby-syýasy toparlanyşygyň — Warşawa Şertnamasy Guramasyna degişli ýurtlaryň we Demirgazyk Atlantik Ylalaşyk Guramasyna (NATO) girýän ýurtlaryň arasynda Wenada adaty ýarağlary özara we deňagramly azaltmak boýunça gepleşikleri geçirmäge taýýardygyny mälim etmegi, umuman, wakalaryň gidişi tarapla-

ryň 1973-nji ýylda howpsuzlyk meseleleri boýunça Ýewropa maslahaty çagyrmak barada anyk işleri meýilleşdirip başlamaklaryna getirdi. Netijede, bu maksat 1975-nji ýylda durmuşa geçirildi.

Helsinkide gol çekilen esas goýujy resminamalar maslahata gatnaşyjylaryň üç sany esasy çäklerdäki borçnamalaryny jemledi: şol çäkler howpsuzlyk boýunça, şeýle hem ykdysady we ynsanperwer hyzmatdaşlygy öz içine aldy. Olara adamlaryň erkin hereket etmeleri we pikir alyşmaklary, adam hukuklarynyň berjaý edilmegi ýaly meseleler hem goşuldy. Maslahata gatnaşyjylar şol çäkleri «üç sebet boýunça ylalaşyklara» diýip atlandyrdylar.

Şu ýerde sowet ýolbaşçylaryny turuwbaşdan diňe ilkinji iki «sebediň» (howpsuzlyk we söwda) gyzyklandyrandygyny belläp geçeliň. Sowet tarapy şeýle hem maslahat tarapyndan uruşdan soňky Ýewropa serhetleriniň tükenikli ykrar edilmegine aýratyn ähmiýet berdi. Şol bir wagtyň özünde, ol ynsanperwer meselelerini halkara meseleler däl-de, eýsem, özüniň içkerki işi hasap etmek bilen, üçünji «sebediň» her hili ýollar arkaly gowşatmaga çalyşdy. Günbatar ýurtlary, eger Moskwa üçünji «sebet» boýunça borçnamany öz üstüne almadyk ýagdaýynda, onda özläriniň hem ilkinji iki «sebediň» meselelerini goldap bilmejekdiklerini mälim etdiler. Umuman, üçünji «sebediň» meseleleri boýunça ýiti çekişik 1973-nji ýyldan tä Helsinkidäki maslahata çenli dowam etdi.

Helsinkidäki duşuşygyň başlanjak gününüň ýakynlaşmagy bilen, Sowet Soýuzynyň Kommunistik partiýasynyň Merkezi Komitetiniň Syýasy býurosunda SSSR-iň şol wagtky ýolbaşçysy L.I.Brežnewiň Sowet hökümetiniň adyndan Helsinkide gol çekjek resminamalary boýunça gyzgyn çekişmeler bolup geçdi. Syýasy býuronyň ähli agzalary ilkinji iki «sebedi» goldadylar, üçünji

«sebediň» töwereginde tutanýerli jedel dowam etdi. Syýasy býuronyň agzalarynyň köpüsi üçünji «sebediň» meseleleri boýunça borçnamalary SSSR-iň öz üstüne almagynyň yurduň bähbitlerine laýyk gelmeýändigini nukdaýnazaryndan ugur aldylar.

Netijede, Syýasy býuronyň iň soňky mejlisinde SSSR-iň daşary işler ministri A.A.Gromykonýň ylalaşykly nukdaýnazary üstün çykdy. Onuň delilleri maslahatda SSSR üçin esasy meselä — uruşdan soňky döwürde Ýewropa serhetleriniň ykrar edilmegine syrykdyryldy. Üstesine-de, maslahatyň netijeleri Günbatar ýurtlary bilen hyzmatdaşlygy ýola goýmak we dürli meseleler boýunça gepleşikler geçirmek üçin mümkinçilikler döredýär. Ynsanperwer meseleleri barada aýdylanda, eger SSSR şol meseleler boýunça borçnamalary öz üstüne alan

ýagdaýynda hem, olaryň iş ýüzünde ýerine ýetirilmeginiň derejesi Sowet hökümetiniň elinde galýar. Şunlukda, bir söz bilen aýdylanda, onda SSSR-iň ynsanperwer borçnamalary öz üstüne almajakdygy, alayanda hem, olaryň öz islegine görä ýerine ýetirjekdigi barada öňünden, gizlin ýagdaýda ylalaşyldy. Şunlukda, Gromykonýň bu teklipleriniň Brežnew tarapyndan işjeň goldanylmagy, üçünji «sebet» babatda SSSR-iň çemeleşmelerinde kesgitleýji rol oýnady.

Ýokarda biz Sowet Soýuzy üçin, ozaly bilen, Ýewropada uruşdan soňky serhetleri berkitmeçligiň möhüm bolandygy, Günbataryň munuň bilen ylalaşandygy, ýöne şol bir wagtyň özünde, onuň adam

Amangeldi RAHMANOW,

Türkmenistanyň Daşary işler ministrliginiň Halkara gatnaşyklary institutynyň Halkara gatnaşyklary we diplomatiýa kafedrasynyň müdiri, Türkmenistanyň Adatdan daşary we Doly ygtyýarly ilçisi, Türkmenistanyň ussat diplomaty, professor, taryh ylymlarynyň doktory, filosofiýa ylymlarynyň kandidaty.

hukuklary meselesini öňe sürendigi, SSSR üçin şol hukuklaryň «bokurdaga tegek» bolandygy, ýöne başga çykalga bolmandygy barada durup geçipdik. Bu barada Wiktor Suhodrew şeýle ýazýar: «ABŞ-nyň Döwlet sekretary Genri Kissinjeriň we SSSR-iň daşary işler ministri A.A.Gromykonýň arasynda Jemleýji resminama girmeli her bir jümle boýunça nähili jedelleriň bolup geçendigi meniň ýadymda. Aýratyn hem, elbetde, Gromyko «üçünji sebediň» meseleleri boýunça garşylyk görkezdi. Çekişmeler haçan-da Kissinjer: «Jenap Gromyko, biz näme üçin haýsydyr bir inçelikler we ujypsyz aýratynlyklar barada çekişip otyrys. Bu resminama näme ýazylsa-da, Sowet Soýuzynyň hiç wagt öz bähbitlerinden el çekmejekdigi hemmelere mälim ahyry» diýýänçä dowam etdi. — «Başgaça aýtsam, geliň bu resminama gol çekeliň, soňra her tarap özüçe hereket eder». «Kissinjer muny öňünden bildi: Jemleýji resminama SSSR hem, ABŞ hem gol çekdi, ýöne adam hukuklary babatda SSSR-de düýpden hiç zat özgermedi».

Taryhy delilleriň şaýatlyk edişi ýaly, Jemleýji resminama 1975-nji ýylyň 1-nji awgustynda Helsinkide gol çekildi. Munuň birinji sebäbi, L.I.Brežnewiň saglyk ýagdaýy we onuň Finlýandiýa ýeňil baryp biljekdiginden gelip çykmagy bilen bagly boldy. Ikinjiden, Finlýandiýa bitarap döwletdi we ol Sowet Soýuzy, şeýle hem ähli Ýewropa döwletleri bilen gowy gatnaşyklary saklap gelyärdi.

Ýewropada howpsuzlyk we hyzmatdaşlyk boýunça maslahatyň Jemleýji resminamasynyň doly teksti «Izwestiýa» gazetesinde çap edildi. Günbatar ýurtlarynda Jemleýji resminamanyň gysgaldylan görnüşleri ýa-da ondan bölekler çap edildi. Sowet Soýuzynyň metbugatynda SSSR-de bu resminamanyň doly tekstiniň çap edilendigi barada ýygýygydan ýatlanyp durlandygyna seretmezden, şeýle hem görnükli sowet-rus diplomaty A.F.Dobryniniň tassyklamagyna görä, ýurtda Jemleýji resminamanyň ençeme meseleleri ýerine ýetirilmedi.

ÝHHM-niň çagyrylmagynyň, onuň Jemleýji resminamasyna gol çekilmeginiň gysgaça taryhy, ine, şeýle boldy. Elbetde, ÝHHM-i çagyrmak bilen, Sowet Soýuzynyň Günbatar Ýewropa bilen ABŞ-nyň arasynda pahna kakmak synanyşygy başa barmady. Ýöne her niçik-de bolsa, belli wagtyň geçmegi bilen, ÝHHG-niň Jemleýji resminamasynyň halkara ähmiýetli waka öwrüldi, halkara dartgynlygyny gowşatmagyň, parahatçylykly ýaşamagyň ýörelgelerini berkitmegiň we dürli jemgyýetçilik guruluş döwletleriň arasynda deňhukukly hyzmatdaşlyk gatnaşyklary ýola goýmagyň ýolunda möhüm ädim boldy.

В ВЕНЕ ВСТРЕТИЛИСЬ ЖУРНАЛИСТЫ СТРАН ОБСЕ

Известно, что 21-22 ноября текущего года в Вене, столице Австрии, состоялась двухдневная конференция ОБСЕ под названием «Свобода СМИ в регионе ОБСЕ». На данном масштабном мероприятии приняли участие ведущие эксперты, опытные журналисты, руководители новостных агентств и редакций, видные публицисты, профессора из стран-участниц

для подрастающего поколения международных журналистов. Также стоит упомянуть то, что председательство в ОБСЕ в 2025 году переходит к Финляндии от Республики Мальта, которая была председателем в организации в текущем году. Глубоко символично и то, что в 2025 году, когда ОБСЕ будет праздновать 50-летний юбилей, председателем будет Финляндия, где в 1995 году было принято решение о создании та-

организации. Необходимо отметить тот факт, что в числе участников конференции также был Аннаберды Кашанов, студент IV курса факультета международной журналистики Института международных отношений МИД Туркменистана.

Наш студент принял активное участие в ходе встреч и обменялся мнениями с зарубежными специалистами по теме повестки дня конференции. На практическом семинаре, проведенном в первый

день конференции, молодые участники выслушали лекции на тему медиа-грамотности и выполнили несколько заданий с целью выявления точек зрения будущих журналистов по данной теме.

22 ноября, во второй день мероприятия, состоялась итоговая конференция в более расширенном формате. Участники и гости конференции выслушали выступления именитых экспертов с разных стран в рамках трех тематических сессий. Международные эксперты в своих выступлениях подчеркнули направления и тенденции развития современной журналистики в цифровую эпоху, дали несколько полезных советов

кой авторитетной международной организации.

Данное мероприятие, напрямую связанное со специальностью международной журналистики, стало отличной площадкой для применения на практике языковых навыков, теоретических знаний нашего товарища, полученных в стенах вуза.

Выражаем искреннюю благодарность Национальному Лидеру туркменского народа, Герою-Аркадагу, уважаемому Президенту, Аркадаглы Герою Сердару за все созданные возможности для учебы, развития и совершенствования туркменской молодежи, которая в будущем будет прославлять нашу Родину на мировой арене!

Джениет МЫРАДОВА,
студентка IV курса
факультета
международной
журналистики.

Kitaba söýgi — durmuşa söýgi

Ýurdumyzda ýaşlaryň döredijilik zehinlerini artdyrmak maksady bilen, dürli bäsleşikler guralýar. Ynha, şeýle bäsleşikleriň biri hem Türkmenistanyň Daşary işler ministrliginiň Halkara gatnaşyklary institutynyň Ýaş alymlar geňeşiniň guramagynda ýurdumyzyň ýokary okuw mekdepleriniň talyp ýaşlarynyň arasynda geçirilen «Kitap marafonydyr».

Men şeýle marafona ilkinji gezek gatnaşdym. Bu bäsleşik durmuşymyzda ýatdan çykmajak pursatlary döretti. Okamak üçin tanyml ýazy-

jy Gylç Kulyýewiň «Emiriň ilçisi» atly romany hödürlenip, bu kitap watansöýüjilimizi, kitaba bolan söýgimizi has-da artdyrdy. «Kitap marafony» her gün goýulýan meýilnamalar, testler, pikir alyşmalar arkaly gözýetimimizi giňeltdi.

Men hem mekdep döwrümden bäri, okuwymdan boş wagtlarym kitap okamak bilen meşgullanýaryn. Kitaba bolan söýgini we kitap okamaklyga bolan höwesini artdyrmaga ýardam beren enem-atama hem-de mugallymlaryma sagbolsun aýdýaryn. Biziň baýry ýokary okuw mekdebimiz bolan S.A.Nyýazow adyndaky Türkmen oba hojalyk uniwersitetinde ylmy we çeper kitaplary okamaklyga giň mümkinçilikler döredilýär. Biz — ýaşlar üçin türkmen halkynyň Milli Lideri Gahryman Arkadagymyzyň hem-de hormatly Prezidentimiziň halkymyza peşgeş beren ajaýyp kitaplary ylmy çeşmämize öwürülen nusgalyk mekdepdir.

Marafony guraýjylara, şeýle hem kitap marafonynda gatnaşan kitapsöýüjilere tüýs ýüregimden minnetdarlygymy bildirip, işlerinde, okuwlarynda elmydama üstünlikleriň ýar bolmagyny arzuw edýärim.

Aýna ÇARYÝEWA,
S.A.Nyýazow adyndaky
Türkmen oba
hojalyk uniwersitetiniň
II ýyl talyby.